СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ — OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION
ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIV. Ч. 110. Джерзі Сіті, Н. Дж., вівторок, 12-го травня 1936. — VOL. XLIV. No. 110. Jersey City, N. J., Tuesday, May 12, 1936. THREE CENTS

СВЯТКУЮТЬ ДЕНЬ МАТЕРИ

НЮ ЙОРК. — У Ню Йорку, як також по інших місцевостях Злучених державах, День Матери пройшов дуже врочисто. Більше як пять тисяч молоденьких кадетів машерували минулої неділі через Проспект Парк у Брулині на честь Матери. Подібні паради були влаштовані по інших парках, військовими і цивільними людьми. В Сентрал Парку брали участь у подібній параді біля 20,000 дітвори й старших людей, однак провідники цеї паради порішили були змінити трохи характер цього свята, й вшанувати не тільки Матір, але також Батька, називаючи це святом „Днем Родичів". Вони говорили, що Батькові також належиться пошана і що зчасом День Матери всюди перемінять на „День Родичів".

КЕРМОВИК „ҐІНДЕНБУРҐ" ПОВЕРТАЄТЬСЯ НАЗАД.

ЛЕЙКҐОРСТ (Ню Джерзі). — Кермовий бальон „Ґінденбурґ", який пару днів тому побив рекорд швидкости, перелітаючи океан у 61 годинах, повертається назад з надією, що тепер вдасться йому осягнути ще більшу скорість й перелетіти океан у 45 годинах. Д-рові Екенерові і залозі кермовика в Америці справили гостинне приняття. Д-р Екенер сказав, що в недалекій будуччині велика частина пасажирського руху через океан перенесеться в повітря й горою понад водою будуть плавати кермовики так, як долом плавають кораблі.

НАСЕЛЕННЯ АМЕРИКИ ЗРОСТАЄ.

ВАШИНҐТОН. — Статистичні числа вказують, що населення Америки за пять літ, від 1930 до 1935, зросло майже на пять міліонів. Нині все населення виносить 127,521,000. Населення стейту Ню Йорк виносить близько 13,000,000.

СМЕРТНІСТЬ ТАКОЖ ВЕЛИКА.

ОЛБАНІ (Ню Йорк). — У березні б. р. смертність осягнула була найвищий рекорд за цілих чотири роки. В тому місяці на кождих 1,000 людей вмерли 13. Причинами смертности були в першій мірі недуга серця, запалення легенів і інфлюенца.

ЗМІНИ ТЕМПЕРАТУРИ НЕБЕЗПЕЧНІ ДЛЯ ЗДОРОВЛЯ.

КАНЗАС СИТІ (Канзас). — Професор Д-р Дюк виступив тут з теорією, що тепло, холод або фізичне перепрацювання можуть викликати в тілі нервове подразнення, яке з черги може викликати ріжні більше або менше небезпечні недуги. В першій мірі симптоми тих хворіб появляються в ріжних шлункових подразненнях. Але в дальшому бігу вони можуть спричинити нервовий розстрій, гістерію, серцеву хворобу, астму, ріжні шкірні недуги, а навіть параліж.

ЗНОВ НАРОДИЛИСЯ ЧВОРАКИ.

ПАСЕЙК (Ню Джерзі). — В той час, коли статистика всюди реєструє великий упадок народин, природа радить собі в той спосіб, що деяким родичам посилає трояки, чвораки, а навіть, як у Канаді, пятачки. Цей раз в одній робітничій родині в Пасейку народилися чвораки і, як лікарі кажуть, всі досить здорові та є вигляди, що будуть жити.

ХВАЛИТЬ ПУРИТАНІЗМ.

АТЛАНТИК СИТІ (Ню Джерзі). — Проф. Ітон у свойому вітчиті про американську літературу хвалив пуританізм, кажучи, що він має глибокі фільософічні основи, а саме, він кладе в основу життя внутрішню дисципліну чоловіка, а не зовнішнє силування. В суспільному житті він виховує сильні індивідуальности й не зносить диктатур, що стараються накинути людям моральні цінности згори, під загрозою насильства.

ПРИГНОБЛЕННЯ СЕРЕД УЧЕНИХ.

НЮ ЙОРК. — Професор Колюмбійського университету, Робей, сказав на засіданні економістів і бізнесменів, яке відбулося в готелі Вальдорф-Асторія, що надії уряду на зрівноваження буджету є витвором фантазії. Коли нинішня економічна політика уряду буде продовжатися далі, говорив він, то ціла наша нинішня економічна система готова провалитися. З його гадкою погоджувалися всі інші вчені, крім одного, Екелса, який говорив, що є всі дані сподіватися зрівноваження буджету й економічної поправи.

АМЕРИКАНСЬКІ ІТАЛІЙЦІ СВЯТКУЮТЬ ПОБІДУ ІТАЛІЇ.

НЮ ЙОРК. — Італійці, як по всіх місцевостях Америки, так і в Ню Йорку святкували з великими парадами побіду Італії над Етіопією. Влаштовували масові мітинґи, грала музика, а також їздили по вулицях троками, на яких було символічне представлення розгрому Гайлі Селясія.

ВЕЛИКІ ГРОШЕВІ ЗЛОВЖИВАННЯ НА ТЕРНОПІЛЬСЬКІЙ ПОЧТІ.

В тернопільськім почтовім уряді викрито цими днями великі грошеві зловживання урядовця Слоніка. Від довшого часу, як виявилось опісля, крав він грошеві листи. Грошеві зловживання викрито тим способом: Цими днями прийшов грошевий лист на адресу одної особи, що живе біля Тернополя. Адресат повідомлений про те телеграфічно, зголосився по відбір грошей, і тоді виявилося, що лист з грішми забрав Слонік. Дефравданта арештували. Слідство устійнило, що впродовж своєї 12-літньої праці в тернопільськім почтовім уряді Слонік украв коло 40,000 злотих.

ШКІДЛИВІ ФІЛЬМИ.

Компетентні чинники у Варшаві звернули увагу польських фільмових продуцентів, щоб не випускали образів на російських мотивах, де люди виступають у російських одностроях, бо такі фільми мають шкідливий вплив на видців. Рішено також недопускати заграничних фільм з ґенґстерським змістом, тому, що такі фільми впливають некорисно на психіку неосвідомлених елементів і причиняться до зросту злочинности. Припинять також імпорт несамовитих фільм, що впливають відємно на психіку і нервову систему публики.

ВЕЛИКА ПОЖЕЖА.

В ночі з 30. на 31. березня ц. р. вибухла пожежа в будинках Луця Вербового в Корнях, равського повіту. Жертвою пожежі стало 5 господарств, м. ін. згоріло багато господарського приладдя, дробу і пара коней. Луць Вербовий, ратуючи свій інвентар, так тяжко попарився, що його в дуже ґрізному стані відвезли до лічниці у Львові. Страти обчислюють на десятки тисяч злотих. Пожежа була зовсім відокремлена від коїсь злочинної одиниці, бо вогонь вибух у стодолі, яка була зовсім втідокремлена від мешкальних будинків.

ДО КІНЦЯ ЖИТТЯ РІШИВ МЕШКАТИ НА КОРАБЛІ.

Майор англійських ґузарів Лонґ, що його недавно перенесли на емеритуру, рішив решту свого життя провести на кораблі. В тій цілі винайняв він каюту на кораблі, що курсує постійно між Англією й Австралією, заплатив за кільканадцять рейдів, обвісив стіни каюти картинами, переніс до неї невелику свою бібліотеку й почувається, як у дійсній хаті на суші. Майор Лонґ хотів винайняти каюту на час, як довго житиме, але корабельна лінія, що її власністю є даний корабель, не згодилася на те. В кожнім порті, де зупиняється корабель, майор Лонґ виходить на беріг, ґрає в ґольфа, а вечором вертається на корабель. Майор Лонґ твердить, що ніякий пансіон не міг би дати йому стільки вигід та вражінь, що їх він має, живучи в корабельній каюті.

РОБІТНИКИ В СССР ПРОТИ СТАХАНОВСЬКИХ МЕТОД ПРАЦІ.

В Донбасі в звязку з запровадженням стахановських метод праці серед робітничих мас усе більше росте невдоволення, що прибирає вже чинні форми. Для „заспокоєння" робітництва влада вислала додаткові військові частини. Розкватирування військ збільшило працю залізничого транспорту на Донбасі й викликало трудноці харчевого постачання. В ріжних місцях Донбасу все частішими стають убивства советських урядників. Сильне невдоволення викликає стахановщина й серед населення північного Кавказу.

НАВЕРНУВ НА ХРИСТІЯНСТВО 10,000 ПОГАН.

До Лондону приїхав місіонар Алістер Сміт, що провів 45 літ серед диких племен Африки. В 1891 р. вислали його до південної Африки навертати на християнську віру поганське племя неґрів. Останніх 30 літ він жив постійно серед зулюсів і з нараженням життя виконував свою місію. Часто попадав у руки канібалів, але все вмів вийти ціло з небезпеки. За той час удалось йому приєднати 10,000 зулюсів до християнства та взагалі до европейської культури.

СМЕРТНА ПОЩОЧИНА ЖІНКИ.

Незвичайна подія сталася в одному німецькому містечку біля Марбурґа. 55-літній різьбар Ґреґор Драклер посварився з фабричною робітницею Анною Вебер, яка, доведена до крайности, вдарила його двічі в лице. На велике здивування очевидців тієї сцени Драклер, почуваючись безборонним, обернувся і, не мовлячи ні слова, пішов додому. По дорозі він захитався і впав на землю. Покликали лікаря, але він не міг уже нічого вдіяти. Драклер помер серед страшних судорогів. Обдукція виявила, що від сильних ударів жіночої руки йому тріс череп. Енерґійну Анну Вебер арештували.

400 ВЕСІЛЬНИХ ГОСТЕЙ.

Мадярщина належить до тих щасливих країн, де ще не перевелися ґучні весілля, на які запрошують сотки ґостей. В місцевости Бата-Апаті було цієї зими весілля, якого не бачили вже кількадесять літ. Хлібороб Іван Цанк ставав з донькою іншого землевласника, одиначкою, перед вівтар. Батько дівчини запросив на весілля не менше як чотириста осіб, які три дні вживали його гостинности. А приймав він їх справді по князівськи. Дванацять жінок приладжували день і ніч ріжні страви. Зужито на це 650 кг. мяса і 180 штук ріжного дробу. На ріжні леґуміни вжили 700 кг. муки і майже 100 кг. цукру. Випили 1,500 літрів вина, причому минулося багато інших алькогольних напоїв і содової води. На весіллі ґрали на переміну дві циганські капелі, які третього дня були так перетомлені, що мусіли покликати ще одну капелю. Крім запрошених гостей було на весіллі ще багато цікавих.

НІМЕЦЬКІ ЧАСОПИСИ ЗАБОРОНЕНІ В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ.

Чехословацький уряд оголосив спис 128 німецьких часописів, забороненених у Чехословаччині. У списі є низка великих щоденників, політичних журналів, гумористичних часописів, радієвих оглядів та кілька фахових часописів.

ЖІНКИ ПАСТОРАМИ В НОРВЕҐІЇ.

Норвеський парлямент ухвалив проект закону, що надає жінкам право виконувати всі адміністраційні обовязки нарівні з мужчинами. В дискусії деякі посли зазначували, що іменування жінок священиками вразило би релігійні почування населення. Одначе міністер справедливости відповів, що рад буде у виїмкових випадках наділити жінки функціями пасторів.

СВ. ПИСЬМО ПО ЦИГАНСЬКИ.

У Празі має появитися на днях перший зшиток перекладу св. Письма на циганську мову. Перекладу піднявся фільольоґ С. Ман, лектор англійської мови берненського університету, один з небагатьох знавців циганів та їхньої мови. Переклад має подвійну ціль: поперше утревалити на письмі одну з найцікавіших мов, споріднену зі санскритом і індійськими мовами, а подруге прислужитися самим циганам, що не мають досі ніякої літератури у своїй мові. Більшість циганів, що живуть у Чехословаччині числом 26 тисяч (головно на Словаччині), є католиками.

ЦІЛУНОК НА СУДОВІЙ САЛІ І В НАУЦІ.

Перед цивільним судом у Парижі відбувся цими днями процес подругів Бельжанів у розводовій справі. Жінка домагається розводу, обвинувачуючи свого чоловіка в тім, що він від двох літ, від часу, як оженився, ще не поцілував її ні разу. Вона любить свого чоловіка, але його поведінка нищить подружє щастя. Чоловік відповів устами свого адвоката, що він від наймолодших літ не любить цілуватись.

У звязку з тією історією можна навести свіжі дослідн одного американського психольоґа, Мек Квіна, який ділився в радіо із своїми слухачами вислідами анкети на тему: „Чому дівчата, коли цілуються, заплющують очі?" На 100 дівчат 72 підчас цілунку мали заплющені очі. Тільки три відкрили одно око, а другим дивились здивовано на мужчину; тоді це друге око розширялось. 4 дівчата заплющили очі вже підчас цілунку. Ледве 21 з них мали відкриті очі ввесь час. Психольоґ поцікавився причинами цього явища і дав на це таку відповідь: 72 дівчат заплющили очі тому, що мужчина, який цілував їх, не був такий гарний, як вони собі це уявляли, коли заплющували очі, мріяли. Ті, що відкривали очі, робили це під впливом вусів, які їх кололи, або здивовані несподіванним для них цілунком.

ПЕРЕД ВЕЛИКИМ ПОЛІТИЧНИМ ПРОЦЕСОМ ОУН

ЛЬВІВ. — „Діло" подає, що знає з компетентних жерел, що дня 25 травня б. р. почнеться у Львові великий політичний процес. На лаві підсудних засядуть: Степан Бандера, Роман Шухевич, Ярослав Макарушка, Олександер Пашкевич, Ярослав Спольський, Володимир Янів, Ярослав Стецько, д-р Богдан Гнатевич, Володимир Коцюмбас, Богдан Підгайний, Іван Малюца, Осип Мащак, Евген Качмарський, Іван Яріш, Роман Миґаль, Роман Сеньків, Катерина Зарицька, Віра Свєнціцька, Анна Дарія Федак, Осип Феник, Володимир Івасик, Семен Рачун та Іван Равлик. Акт обвинувачення закидає підсудним приналежність до ОУН, деяким з них вбивство Якова Бачинського і директора філії львівської української ґімназії у Львові, І. Бабія, приготування атентату на волинського воєводу Юзефського, вязничоного начальника Кособудзького, на совєтського консуля у Львові, одного ученика з семої ґімназійної кляси, на друкарню Яськова у Львові і т. д.

Підсудних будуть боронити адвокати: д-р Евген Давидяк, д-р Лев Ганкевич, д-р Володимир Горбовий, д-р Володимир Гриньовський (з уряду), д-р Пилип Евин (з уряду), д-р Олександер Павенцький, д-р Кость Паньківський, д-р Володимир Старосольський, д-р Семен Шевчук, д-р Степан Шухевич, д-р Іван Яримович (з уряду) і м-р Жизневський (з уряду).

Кажуть, що розправа потреває найменше чотири тижні. Прокуратор покликав 35 свідків і двох судових знавців. Оборона теж покликала більшу скількість свідків та інших доказів.

ПОЛЬСЬКИЙ РЕДАКТОР ПРО „ЛЬВІВСЬКУ ТРАҐЕДІЮ".

ЛЬВІВ. — Покищо ще досі не висліджено властивих причин львівських крівавих подій, звязаних з демонстрацією безробітних. Начальний редактор „Роботніка", М. Недзялковський, пише, що ці кріваві випадки завинив польський уряд, зглядно завинили методи правління цьогож уряду. Читаємо там таке:

„Ці методи виросли в Польщі з психольоґії, з обичаїв, з наївної тромтадратії „урядів сильної руки" — таких, як їх розуміла і розуміє ґрупа „полковників". У поняттях, проєктах, концепціях цієї ґрупи пробивається з одного боку якась неправдоподібна наївність, помішана з цинізмом, з другого боку — якесь неправдоподібне відчуження від польської дійсности, помішане з „певністю себе", яка була би фарсою, якби не була траґедією в... наслідках. Польської дійсности не можна ні „перетанцювати", ні „переїхати на лещетах", ні „розіґрати в ситківку". Панове т. зв. полковники не вичули, що їх теперішній „наступ" мусів скінчитися фяском; за ними ніхто не стоїть, всі є проти них".

ЛІҐА НАЦІЙ У ДОБРІМ КЛОПОТІ.

ЖЕНЕВА. — Підбиття Етіопії Італією є для цілого світа і Ліґи Націй доконаним фактом. Італія проголосила італійського короля Віктора Еманусля королем Етіопії, а маршала Пієтра Бадолія заступником короля.

Супроти цього Італія не схоче залишитися в Лізі Націй, якщо далі сидітиме в Лізі представник етіопського цісарства, яке в очах Італії вже не існує.

Крім цього треба Лізі рішитися, що властиво робити з санкціями проти Італії.

СОЦІЯЛІСТИ ЗАПОВІДАЮТЬ СВОЮ ДИКТАТУРУ.

ПАРИЖ. — Найближчий французький премієр, соціялістичний провідник Леон Блюм, заявив, що соціялісти, обнявши владу у свої руки, будуть мусіти завести диктатуру, бо теперішнє положення Франції таке тяжке, що треба віддати владу в тверді руки. Він казав соціялістам, що та диктатура буде під контролею соціялістичної партії, що властиво не буде ніяких радикальних змін, бо вони не є на часі і що буде кооперація з комуністами та єдиний фронт проти фашистів.

НА ВСІ БОКИ.

ПАРИЖ. — Тутешні ґазети обговорюють заграничну політику Польщі. Пишуть, що польський міністер заграничних справ, Бек, маневрує між Советами і Німеччиною, бажаючи заразом іще й удержати добрі стосунки з Францією.

ЗАНОСИТЬСЯ НА БІЛЬШІ ЗМІНИ.

ВАРШАВА (Польща). — Ходять слухи, що в польськім уряді прийде до радикальних змін. Значить, теперішні відповідальні особи будуть заступлені іншими. Кажуть, що ніби поступовіши-ми.

"SVOBODA" (LIBERTY).
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the act of March 3, 1879.

Accepted for mailing as special rate of postage provided for in Section 1103 of the A. c. of October 3, 1917. authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.

За кожду зміну адреси платиться 10 цент.ві

В Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЛОЖКА ДЬОГТЮ В БОЧЦІ МЕДУ

Вже не багато часу лишається на ухвалення закона конґресмена Кера й сенатора Кулиджа про реформу іміґраційного закона.

Цей проєкт має на цілі усунути несправедливости, що випливають з обовязуючого тепер іміґраційного закона.

Ці недостачі теперішнього закона можна поділити на дві ґрупи. Наперед в Америці є багато чужинців, що повинні би бути депортовані за таке нарушення закона, як ношення при собі скритої зброї, пачкування наркотиків, пачкування безправних іміґрантів. Новий закон звернувся би проти преріжних ґенґстерів і інших налогових злочинців, але їх не можна з краю висилати через ріжні недостачі в законі.

Друга ґрупа людей, до яких відноситься реформа, це люди, які на основі теперішнього закона мали би бути депортовані, але по справедливости повинні би лишитися в краю. Є це люди, котрих на основі дрібничкових постанов теперішнього закона треба би відправити з краю як людей, що тут не мають права побуту, хоч така депортація не має основи в характері людини та пошкодила би багато невинуватим членам родини.

Через цю власне частину, на основі котрої, за обчисленнями іміґраційного уряду, що найменше півтретя тисячі людей лишились би в Америці, на цей законопроєкт почали завзяту нагінку назадницькі елементи американського громадянства під проводом сенатора Рейнолдса, називаючи цей проєкт не проєктом проти депортації, але проєктом за імпортацію чужинців.

З цею опозицією Рейнолдса може би ще дала собі раду поступова частина американського конґресу, якби не загвоздив проєкту ще інший законодавець, і то зовсім не назадник, а один з тих, що звісні з ближчого звязку з широкими кругами громадянства. Є ним пенсилвенійський сенатор Дейвис, котрий додав до проєкту Кера і Кулиджа постанову про примусову реєстрацію чужинців. Знаючи сенатора Дейвиса, можна припустити, що він це зробив не зо злих намірів, себто в інтересах поліційної системи, але зо зле зрозумілого публичного інтересу. Одначе факт лишається фактом, що його проєкт, на випадок ухвалення, може довести в Америці до заведення поліційної системи на зразок Росії, Польщі, Німеччини або Італії. Терпіли би від неї найбільше якраз іміґранти, для добра котрих Дейвис робить цю пропозицію.

Ця небезпека поліційної системи така велика, що поступовіші круги Америки, щоби від неї вратувати край, готові навіть не перепирати реформи іміґраційного закона, до якого корисних зрештою постанов дочіплено такий огидний додаток.

ПАЦИФІЗМ І ПАЦИФІСТИ

Пацифізм це суспільний рух, що поборює війну, називаючи її злочином. Нераз можна подибати, як з благородно-жіночих сердець пацифістів плинуть осуди війни, пролиття крови, озвіріння, та як на місце цих жорстокостей проповідується: мир, братерство, згоду, любов, приятельське полагодження спірних справ. Часто такі пацифістично-солодкаві слова падуть навіть з уст керманичів держав, і то могутних, узброєних по самі вуха.

Які тому причини? Чи дійсно той пацифізм випливає з їх благородних чоловіколюбних почувань? Чи може його зроджують якісь інші причини?

Слідкуючи за міжнародніми подіями останніх десятків літ, можна побачити, що кожда держава, як виграє війну й обладується добичю, стає пацифістичною. Вона називає війну злочином, пролиття крови варварством і замісць війни радить полагоджувати спірні питання мирним шляхом, хоч сама далі зброїться до зубів.

Побідні і насичені держави хочуть спокою, щоб спокійно поживкувати здобутки війни. Злодій, що багато накрався, також деколи хоче спокою, порядку, і навіть поліції, яка стереглаб його накрадене добро.

Але не так говорять держави, що програли війну, або ті, що після виграної не вспіли як слід поживитись. Для них пацифізм — отруя. Вони плекають у себе бойового духа. Вони є проти закріплення існуючого міжнародного укладу, а стараються його всіми способами розхитати. Вони заправляють своїх горожан до военного ремесла, а навіть заводять у себе диктаторські устрої, та мовчки годяться на те, щоб уся суспільна сила концентрувалася в одному диктаторському кулаку, який міг би успішно розправлятися з зовнішніми ворожими силами.

Розправившися з ними й осягнувши те, чого бажають, вони самі стають „пацифістами" і такими остаються, аж поки не перетравлять того, що передтим здобули. „Війна це некультурна річ", нашіптують вони жертвам своєї мілітарної сили. „Війна — це варварство, а треба бути гуманним; треба дбати про нашу цивілізацію; не можна бути засліпленими самолюбами".

Ось читаємо в „Ню Йорк Таймсі" з 3. травня, як то Мусоліні, роздавивши Етіопію, розмовляв з англійським кореспондентом: „Повірте мені— сказав він — ця побіда в східній Африці поставила Італію в ґрупу задоволених держав. В кольоніяльних справах ми, італійці, відтепер не належимо до незадоволеного пролетаріяту. Ми відтепер будемо здоровими консервативцями. Але умови миру мусять бути позначені римським духом. Це не сміє бути кулявий мир, бо ми вважаємо, що ця етіопська проблема є порішена раз на все. Італія хоче миру і відтепер італійська міжнародня політика буде полагоджуватися мирним шляхом".

Ось і „пацифіст"! Щодо Ліґи Націй, то Мусоліні також тепер заговорив цілком інакше. Тепер він є цеї гадки, що її треба за всяку ціну вдержати, бо це інституція, що може помогти розвязувати різні заплутані міжнародні проблеми мирним шляхом. Европейські проблеми — аж так говорив Мусоліні — мусять шукати мирного полагоднення своїх спірних справ, бо коли захочуть розвязувати їх війнами, то готові докотитися до того, що знищать европейську цивілізацію.

Як добре тямимо, то точнісько те саме говорили британські міністри Гор і Іден, а... ще передтим, заки підбій Етіопії, тої Етіопії, що лежить в поблизькі важного комунікаційного вузла британської фльоти, був довершеним фактом. Також вони говорили, що війна це варварство, що мирним шляхом треба полагоджувати спірні справи і що Союз Націй є якраз тою інституцією, де ці справи повинно вигладжуватися. Говорили також і про цивілізацію.

Але нині, побідивши, Мусоліні говорить те, що тамті колись говорили. Зновуж англійці починають зміняти тон на той, що ним колись говорив Мусоліні. За їх словами, Ліґа Націй не вивязалася зі своїх завдань як слід, а через те вона втратила рацію існування. Вони навіть задумують Британію витягнути з нього.

З тих подій треба витягнути належну науку. Одначе замісць моралізувати їх, ми краще старайомся пізнати їх тверді правила:

Життя це боротьба за існування. Сильніші народи переживають, а слабші гинуть. Пацифізм, що його проголошують керманичі якихсь держав у певних періодах часу, не є нічим, тільки засобом до їх самолюбних цілей. Вони самі не вірять у нього, тільки ним вони стараються розслабити відпорність поконаного народу і тим способом закріпити за собою награблене добро. Встрикувати пацифізм поконаному, щоб ним його спасти — то є з боку державних інтересів добре. Але самому ними перейматись, і то в часі, коли інтереси нації загрожені — це абсурд.

Ми, українці, є нині придавлені, понижені, розшарпані, обкрадені. Серед таких відносин вірити в пацифізм і ним перейматися, як це деякі наші милосерні жіночо-серді політичні ґрупи роблять, є або крайня наівність, або світома зрада національних інтересів.

„З КРЕСОВОЇ ПСИХОЛЬОҐІЇ"

У „Варшавскім Дженнику Народовім" з 15. квітня ц. р. під таким заголовком пише ксьондз Ф. Блотніцький на тему психічного заломання східньо-галицьких поляків:

„Передвоєнний буйний розквіт народового життя на цій землі був потішаючий не тільки тому, що зростало число шкіл, костелів та польських орґанізацій на кресах, не тільки тому, що процентово число польського населення з року на рік зростало, але першусього тому, що те населення оживляв дух самопевности і народової гордости. Передвоєнний кресовяк почувався, що міцно зрісся з цею землею, іронічно усміхався на український клич „Ляхи за Сян" і мав почуття вищости над українським елементом. Слушно твердив в одній зі своїх публікацій епископ Хомишин, що польський жебрак під костелом у Станиславові чується чимсь вищим від найбагатшого українця єдино тому, що цей жебрак поляк, а українець українцем.

„Ця надмірна певність себе і легковаження противника довели до того, що українське повстання в листопаді 1918 р. застало поляків неприготованих до нього, а кількамісячна окупація замаховців зломила психічно кресових поляків. Вперше відчули ці люди, що в деяких умовинах може їм усунутися ґрунт зпід ніг і в слабших одиницях повстала навіть охота покинути такий непевний терен.

„Здавалося, що з прилученням цеї землі до Польщі це почуття непевности і ця психоза щезнуть, що поляк знову почувається паном у себе і захопить його почуття вищости над культурно нижчим українським елементом.

„Невміла політика урядових чинників перекреслила ці надії. Охота „усановити" кресове суспільство й „удержавнити" українців — видала фатальні овочі. Коли поляк побачив, що усувається з дотеперішних становищ і перекидається в інші ділянки найзавзятіших народових діячів, коли завважив поборювання старих, випробуваних польських орґанізацій, а з другого боку бачив свободу, а навіть фаворизування анальоґічних українських орґанізацій — зневірився в свої сили і почувся не паном тієї землі, тільки комірником. Польські маси зачали сумніватися в свої сили, бо польська держава зневірилася в них і хотіла опертися на інших чинниках.

„Ще одно: Урядові чинники потрактували Східню Галичину не як рівноуправну складову частину Річпосполитої, тільки як інакшу територію. До кресової адміністрації почали покликувати не місцевих людей, тільки людей зі зовні держави і то не таких, що прийшли сюди з наміром осісти на постійно, тільки таких, що трактували побут на кресах або як заслання, або як відбивню до карієри внутрі краю, і мріяли постійно про поворот до центральних воєвідств. Ці люди не розуміли умовин кресового життя і кресової психіки, робили в своєму урядуванню фатальні помилки, а щонайгірше — своїм наставленням до кресової служби викликували серед мас почуття тимчасовости.

„Отже сьогодні, бажаючи відробити доконані помилки, бажаючи закріпити і поширити польщину на кресах, слід би першусього відбудувати віру і гордість кресовяка, слід би вести таку кресову політику, щоб кресовий поляк почув, що в Польщі найлпіше є бути поляком".

Капітальний собі чоловічок цей ксьондз Блотніцький, гідний співпартнер ославленого Марцеля Прушинського: він має чоло говорити про „фаворизування" українських орґанізацій!

Слід пригадати, що ксьондз Блотніцький співробітничає в органі польської Католицької Акції, „Глосі Народу".— („Новий Час").

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

Бетлеґем, Па. — В звіті про протестаційне віче пропущено жертву на народні цілі в сумі $5, зложену Горожанським Клюбом.

Анатоль Франс.

ЧОРНИЙ ХЛІБ

Жив собі колись Микола Нерлі в благороднім місті Фльоренції. Бувало виб'є девята година ранку, цебто друга година канонічна, — він сидить уже при своїм пульті. А коли виб'є девята вечора, цебто четверта канонічна, він далі ще там сидить і безперервно виписує числа на своїх таблицях.

Позичав гроші цісареві й папі. А якщо не позичав їх нечистому, то лише тому, що боявся зробити лихий інтерес з тим, що його звали „злим" та що був дуже підступний.

Нерлі був хитрий і не вірив нікому. Здобув величезне майно й багато людей зруйнував. Не зважаючи на те, всі шанували його в роднинім місті Фльоренції.

Мешкав у палаті, де світло, що його створив Господь, втискалося лише крізь вузенькі вікна. Бо мешкання багача повинно подобати на клітку, й ті, що мають велике майно, роблять мудро, коли силою боронять того, що здобули хитрістю.

Отжеж палата Нерлі була забезпечена ланцюгами та кратами. У нутрі стіни були прикрашені малюнками талановитих мистців і зображали всі чесноти в постатях жінок, патріярхів, пророків і королів старого світу.

Прекрасні стінні килими показували гостям історію Олександра й Трістана так, як про це оповідає леґенда.

Нерлі чванився своїм майном іще й так, що основував усякі побожні фундації.

Вибудував перед мурами міста лікарню, де на фронтовій стіні образи й різьби представляли його чесні діла, а в церкві Богородиці висів на хорах його образ як подяка за подаровані великі суми грошей на будову тої церкви. На тім образі Нерлі з побожно зложеними руками стояв на колінах перед Богородицею. Його було пізнати по червонім колпаку, по плащеві, підбитім футром, по бресклому обличчі з синіми губами, та малих хитрих очах.

По другій стороні коло Богородиці стояла покірно його дружина Мона Бісмант, затоплена в молитві.

Нерлі був один із перших громадян республики.

В рішальних кругах всі його поважали й любили задля його великого майна, й тому, що він ніколи не противився владі, не звертав уваги на злидарів, і на тих, що їх вельможі карали гривнами, проганяли й приводили до нужди.

Одного зимового вечора Нерлі вертався до дому пізніше як звичайно. Його окружила перед порогом палати юрба півнагої сіроми, витягаючи руки по милостиню.

Він відштовхнув її від себе, кидаючи тверді, немилосерні слова, але голод розназхаблював тих нещасних, мов вовків. Вони обвели його тісним перстенем й домагалися жалісними, але жорстокими голосами — хліба.

Нерлі схилився вже, щоб піднести камінь і жбурнути в них. Та враз побачив свого слугу, що ніс на голові кіш, повний бохонців чорного хліба. Хліб був призначений для стаєнних, кухонної служби та огородників.

Нерлі дав знак слузі підійти ближче, встромив руку глибоко в кіш і кинув бідакам кілька бохонців.

Тоді пішов до дому й поклався спати.

У сні вмер на удар серця, й то так нагло, що йому здавалося, неначе він іще на власнім ліжку й оце бачить велику ясність, а в ній св. Михайло з вагою в руці.

Нерлі видів, як Святий накладає обиди терези ваги й як на тяжчу сторону дає дорогоцінности бідних вдовиць, що він їх переховував у себе в заставі, гроші, що їх забрав від них або здобув лихвою та іншими обманами. Тоді відразу зрозумів, що Святий важить його скінчене життя на вазі. Занепокоївся й почав уважно стежити за рухами св. Михайла.

Вкінці не видержав.

— Святий Михайле, заговорив, коли ти з одної сторони так точно збираєш усе, що я осягнув в життю, то будь ласка не забудь і про всі ті величаві фундації, що свідчать наглядно про мою побожність.

— Не бійся, Нерлі, відповів святий, не забуду нічого.

І поклав на лекшу сторону ваги церкву Богородиці й лікарню з різьбленими та мальованими фризами.

Але вага навіть не хитнулася й Нерлі почав на добре журитися.

— Святий Михайле, ти не положив іще ні тих гарних свічників, що їх жертвував я св. Іванові, ні того величавого образу, що я подарував св. Андрієві. Ті речі коштували силу грошей.

Архангел поклав вичислені предмети, але вага стояла дальше непорушно.

Нерлі чув, що зимний піт виступає йому на чоло.

— Святий Михайле, ти певний, що твоя вага добра? — запитав.

Св. Михайло відповів, усміхаючися, що вона дуже добра й точна, зовсім така сама, якої вживають венецькі купці у заставничих складах.

Нерлі поблід і простогнав! — Що? То та церква, та лікарня, де так багато є ліжок, і ті всі інші речі не важать нічого? Вони лекші за стебло трави або пташине перо?

— Сам бачиш, Миколо, що тягар твоїх гріхів є багато більший ніж твої добрі вчинки.

— Отже мушу йти до пекла? — сказав банкир, дзвонячи зубами.

— Чекай, відповів Святий, — Чекай, я ще не скінчив. Ще лишилося щось.

І св. Михайло виняв бохонці хлеба, які попереднього дня багач кинув нуждарям!

Поклав їх на вагу там, де були добрі діла, й ця сторона сильно перехилилася вниз. Друга сторона піднеслась, аж вкінці обидві зупинилися непорушно в рівній поземій лінії.

Банкир не вірив своїм власним очам, а архангел говорив.

— Бачиш, Миколо, тобі ні до неба ні до пекла. Йди назад до свого родинного міста Фльоренції й помножи многократно те число хлібів, що ти їх у ночі, хоч ніхто того не видів, своїми руками роздавав бідним. Тоді спасешся від пекла. Бо небо не отвирає своїх воріт на те, щоб там каялися розбійники, або плакали вуличниці. Милосердя Господа безмежне й воно хоче, щоб кожний був спасений, навіть багач. Будь же й ти таким багачем. Вертайся на землю й помножи число тих хлібів, які бачиш на вазі.

Нерлі пробудився в своїм ліжку.

Рішився послухати ради архангела й так помножив хліб для бідаків, щоб заслужити собі царство небесне. Протягом трьох літ, що їх по своїй першій смерти перебув на землі, був милосерний і роздарував багато милостинь.

Як тревога, то до Бога.

(В останніх часах відбулися в деяких польських університетах протижидівські демонстрації).

Жидівські студенти до голови Наукового Товариства ім. Шевченка: Слухайте, пане добродію, робіть уже той український університет, бо нема нам де подітися!...

Величезна труба.

— В Америці — хвалиться реемігрант — є в стражацькій орхестрі така труба, що до грання треба аж пятьох людей.

— Не може бути!

— Алеж так! Два тримають трубу, а два дують у діру.

— А пятий?

— Пятий читає ноти.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

НОВІ ЧАСИ.

Федеральний апеляційний суд у Вашінгтоні розглядає тепер справу за нечуваний у старім краю злочин, що зветься („нюз пайресі").

„Нюз", як відомо, значить новинка, а „пайресі" це властиво морське розбишацтво. „Нюз пайресі", що по нашому можна перекласти фразою „новинкарський грабіж", це перебирання новинок з ґазети без дозволу. Відомо, в Америці не було цього поняття, поки ґазетярство не досягнуло високого ступня розвою. Придумано це поняття на те, щоб захоронити одну ґазету, що роздобула якусь новинку, від забирання цієї новинки іншою ґазетою. Це неначе признання приватної власности на новинки.

Справа у Вашінгтоні показує ще дальший розвій установ, занятих поширюванням новинок. У тій справі одна новинкарська організація виступила проти одного радіового підприємства за те, що воно перебирало її новинки з ґазет та подавало до публичного відома, не подаючи жерел, а тимсамим представляючи їх за свої. Тут уже проявляється конкуренційна боротьба між ґазетою і радіом.

ЩО ВАРТА ГРІМКІ СЛОВА.

На зборах американських ґазетних видавців, що відбулися недавно в Ню Йорку, виступав американський письменник і критик Генрі Менкен з критикою передовиць у теперішних американських ґазетах.

Він закидав ґазетам, що вони звели передовиці ні на що. Він радить їм привернути передовицям те значіння, яке вони мала давніше. В тій ціли Менкен радить ґазетам писати сильні і крепкі статті.

Гейвуд Брун, іщий американський журналіст, теж широко відомий, не сподівається з поради Менкена великих овочів. Американські ґазети можуть собі писати статті дуже крепко, та з цього нічого не вийде, бо вони будуть уживати тільки крепких слів, але не будуть домагатися крепких діл. Вони можуть стріляти навіть з обох крісових дул, але яке громадське значіння може це мати, коли вони обома дулами прицілятся до горобця?

На думку Гейвуда Бруна, крепкість статті міриться не крепкістю слів, ужитих у статті, але ґрунтовністю зміни, якої стаття домагається.

НОВИКИ ПРО ЗЛОЧИНИ.

Майже в той самий час, як Менкен і Брун обмінювалися думками за крепкість передовиці, на конвенції Союзу для Дитячого Виховання, що відбувалася в Ню Йорку, виступав Гері Майерс, начальник департаменту для виховання родичів у Клівлендській колеґії при „Вестерн Різерв Юніверситі", з іншою критикою теперішних ґазет.

Цей виховник радив ґазетам подавати менше новинок про злочини та неморальні вчинки, а зате подавати більше статті, що мають виховне значіння.

ГУРТОВИЙ ТОРГОВЕЦЬ ЗЛОЧИНАМИ.

Хоч він називав ґазети, що поступають за такою програмою, крамцями, всетаки з його слів виходило, що ці ґазети тепер іще не є такі популярні, як вони повинні бути, та що ґазети, які подають вісти про злочини й суспільний бруд, є більше популярні.

Він не називав цих ґазет по імені, але слухачі певно додумалися, що він мав на думці ґазети Герста. Його ґазети висизують власне всякі злочини й бруд про всякого чоловіка, тільки не про приятелів Герста.

ЧУЖИНЕЦЬКА ПРЕСА ПІД ОСУДОМ?

Ми часто нарікаємо на свої ґазети, одначе якби їх під тим оглядом порівнати з американськими, то на чию користь випало би порівнання?

Мені здається, що якби не дивитися на інші сторони так званого чужинецького ґазетярства, а тільки на цю сторону, то порівнання чужинецької преси з американською випалоб на користь чужинецької. Вона зовсім певно багато менше розписується про злочини, як американська.

Іншими словами, батькиімігранти читають під тим оглядом кращу пресу, як їх діти, хоч діти часто дивляться на батьківську пресу згори. Виходить така ситуація, про яку говорив польський пан: „Пан з пануф ядл на возе капустен з хшанем, а хлоп под возем, так як пес, з хлебем слонінен гризл".

І ЦЬОГО ТРЕБА ВЧИТИСЯ.

Проф. Майерс у своїм рефераті перед згаданою вище конвенцією говорив багато про те, як виховувати людей, щоб вони читали добрі ґазети, що мають виховний матеріял, а не дрантя, що визискує глупу людську цікавість про злочини й скандали. Видно, що він бачить великі недостачі під тим оглядом серед американського громадянства.

Як найкращу зараду на це референт уважав навчання в школі, мовляв: треба дітей у школі вчити розріжняти добру ґазету від злої ґазети; ґазету, що задоволяє пусту цікавість і ґазету, що задовольняє цікавість про сутні життєві справи.

Значить, людина не родиться з цим знанням. Його треба допевра набути довгою наукою.

ЧОГО ТРЕБА ҐАЗЕТІ?

Люди, що цеї штуки не навчились, люблять якраз дуже багато говорити про потребу кращої ґазети. Та коли їх спитатися, що саме вони розуміють під кращою ґазетою, то вони звичайно нічого не можуть сказати; а як скажуть, то щось таке, що воно іншими словами значить те саме.

Проф. Майерс хвалить, що ґазети останніми часами подають поради про виховання, про відношення дітей до родичів, тощо.

Тут маємо виразно і конкретно сказано, що він розуміє під доброю ґазетою. Якби так інші люди сказали, чого вони ждуть від ґазети, то ґазети певно поступили би вперед.

ЧИ ДОСИТЬ ПРЕСИ?

У своїй книжці „Американська мова" Г. Менкен каже: „Українці в цілих Злучених Державах мають **лише** 12 ґазет".

Цим словом „лише" він дає до зрозуміння, що, судячи по їх числі, вони повинні би мати більше ґазет.

Значить, американських українців судять по числі ґазет, які вони видають. Ми можемо собі говорити американцям про свою високу культуру, але американець спитається коротко: скільки ви маєте тут ґазет? І по нашій відповіді буде судити про нашу культуру, а не з наших голих слів про нашу високу культуру.

— Що ти робив би, колиб ти несподівано дістав, скажімо, в спадщині, міліон долярів?

— Зовсім нічогісінько!

Мусій Степанчук.

ТИ НЕ ПРОЛЕТАР!

Не смій говорити, що ти пролетар,
Бездомний комірник, слуга і нуждар!
У тебе є дім свій, є край, Вітчина
Багата, що в світі такої нема.

Не смій понижати себе і свій рід,
Що ти беззахисний жебрак, бідний дід!
У тебе є скарби цінні понад все:
Земля, що жемчугом найкращим цвіте.

У тебе є ріки, є гори, степи
Й могили, де сплять всі батьки і діди;
У тебе є пісні про всю старину,
Про славу і волю і гордість давну.

У тебе є хліб свій, ланів твоїх плід,
Худібка у полі і бджіл твоїх мід;
Тобі Богом даний життєвий талан,
Ти власник багатий, господар і пан.

Не смій нарікати на Бога й людей
За долю лукаву й талан свій гіркий!
Не плач, що хтось вічно все кривдить тебе:
Найбільший ти ворог самого себе.

Ти сам талан власний у землю сховав,
Ти сам хліб свій й скарби для інших віддав,
Бо ти в тяжкій праці серед поту й мук
Сам другому пид дав з своїх власних рук.

З господаря-пана ти сам став рабом,
Сусідам лукавим сам беш ти чолом;
Твій хліб їдять інші, а ти, всім на глум,
Гнеш карк так соромно, аж жаль, стид і сум.

Рабом ти все будеш і наймитом всіх,
Аж доки очей ти не протреш своїх,
Аж доки не станеш за свою ти честь,
Аж доки за кривди не збудиш ти месть.

Невільником інших так довго будеш,
Аж доки всі сили свої не збереш,
Аж доки не скажеш собі і усім:
„Я ЖИТИ БАЖАЮ З НАРОДОМ МОЇМ!"

::::::

Тож випростуй спину, чоло піднеси,
Рабську, пролетарську прокаку стряси!
Не смій говорити, що ти дід-нуждар!
Будь сам **„ПАН ГОСПОДАР"**! **ТИ НЕ ПРОЛЕТАР!**

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ШАНУЙМО РІДНУ МОВУ!

Ой шануйте, поважайте
Рідненькую мову
Тай учіться говорити
Своїм рідним словом.

В часі, коли наше шкільництво на еміґрації корчиться, коли дорослаюча молодь претендує перебрати провід життя нашого в свої руки (що є природним явищем), стверджуємо дуже невідрадне становище в занепаді нашої мови, без якої молодь безперечно цілковито для нас пропаде. Та вина в тому кожного з нас, свідомих громадян чи громадянок.

Тут я хочу звернути увагу на плекання рідної мови і зараду проти винародовлення нашої молоді. Ці справи треба нам обговорювати чимраз частіше, бо наша молодь стає — не нашою.

В громадах у яких існують добрі українські школи, повинні бути відновлені або заложені бібліотеки, бо в тих місцевостях молодь зможе черпати позашкільне знання з літератури в українській мові.

І на це треба памятати, що в хатах українських родин повинна бути розговірна мова тільки мова українська, без жінкої домішки англійщини. Наша мова є дуже багатою і має власні назви на кожну річ.

А вже в ніякому разі не можна розуміти громадян-патріотів, навіть докторів, учителів, священиків, дяків, яких діти в дома „не хотять говорити по свойому". Треба тут сказати, що не вміють, говорити, бо родичі не навчили. Не булоб дива, колиб це були діти другої ґенерації, а не першої. Тому твержу, що не є патріотом той, якого дім не є взірцем для інших.

Наші діти не будуть шанувати української мови, коли ми її не шануємо. Говоримо до дітей такою мішаниною, що дитина воліє не мішати й говорить по анґлійськи. Бо чи поправді ми вже забули назви на такі англійські вирази як блак, сопер, брекфест, динер, лайт, селир, суп, флор, гамер, Істер, Кризмус, презент, трен, рейді, гавз, штор, стріта, ормобіл, трик, фоні, пікчер, бейбі, рум, фронт, бойс, ґуд, найс, дорі, слапі, фенсі, смарт, гонґри, тайред, скі, вацювати, фіксувати, мапувати, вотувати, денсувати, ґрайнувати, пентувати, дзьомпати; ґаш, стап, ґов і інші. Безперечно, що до подібних виразів треба ще додати такі: єсир, єс, носир, но, шур, орайт.

Ану, пробуйте не вживати тих слів і розмовляти з дітьми тільки українськими виразами, побачите, що діти будуть з повагою ставитися до нашої мови. Для родичів теж добре буде пригадати, щоб дитину до шанування мови просити, а коли дитина сама буде поважати мову й буде бажати вчитися, тоді аж, дитині купити ровер, чи іншу забавку, а ніколи не обіцяти наперед. Коли дитина таки собі з того нічого не робить, то тому, що ми не беремо цеї справи серіозно. А перші початки мови англійської повинна діставати дитина від знавця учителя в школі.

Тепер треба рушити справу тої молоді, котра не знає нашої мови, а котра внедовзі мусить перебрати народне життя в свої руки.

Ми часто кажемо, що затрачування нашої мови між молоддю не значить винародовлювання молоді. На доказ наводимо народи: німецький, ческий, італійський, польський. Воно можливо, та не в нас. Бо кожен признасть, що чужинна молодь хочби тільки признавалась до народности батьків, має далеко кращі шанси не бути винародовленою хоч забула мову батьків. Цей доказ я обосновую на тому, що чужинецька література, яка є (за виімком деяких) більшою від нашої чи ліпшою, є перекладена на англійську мову в такій скількості, що молодь має звідкіля черпати хочаб і найменші вісти з ділянок культури батьківщини. А в нас? Своєї літератури наша молодь читати не може (в більшості), бо не вміє, не розуміє (можна читати й не розуміти). Маємо кілька перекладів, та їх абсолютно дуже мало і вони не можуть бути задовільняючими. Отже треба й нам взятися за переклади великої історії Грушевського чи Аркаса, географічних підручників, граматик, та хоч деяких творів визначніших наших письменників-поетів. Тоді безперечно можнаб лекше думати про будучність нашої молоді. Тому булоб добре, щоб на сторінках преси вивязалася ширша дискусія на цю тему, та щоб на наступній конвенції У. Н. Союзу присвячено цій проблемі трохи більше ваги.

Митро Пасічник,
Філядельфія, Па.

ТРЕТІЙ ЧИННИК.

(Дискусійний голос до статті „Хто кого „усуває", „нищить").

Автор статті (Л.) у „Свободі" ч. 105 з 6-го травня ц. р. не доглянув одніеї засадничої справи, роблячи докори на адресу „усунених", чи там „нищених" умових робітників. Цілою справою є право відклику „усуненого" чи „нищеного" умового робітника до якогось суду.

Відклик може мати свої недостачі, як зрештою кожний акт чи кожний крок. Але не можна засадничо відмовляти пошкодованій особі права відклику. Інакше станеться таке, що пошкодована сторона мусить рахувати виключно на свої власні сили. Значить: Ти, брате, роби народню роботу із усіх твоїх сил, бо цього вимагає „народня справа". Ти, занятий високою ідеєю, не зважаєш навіть на твою особисту вигоду; тимчасом якась людина із низькими інстинктами хоче покористуватися своїм талантом облуди, чи може має свої особисті пляни; така людина лише чекає нагоди, щоб тебе відсунути від якоїсь важної праці; тоді тобі остається один із двох способів: мовчати і з жалю піти на „Бавері", або зорганізувати ватагу і самому собі доходити справедливости.

Такий висновок насувається із статті п. Л.

Оце власне хибний погляд. Не кожда людина, як навіть і мітичний грецький герой Геракль, має настільки сили, щоби могла поборюти всі противенства. Не кожна людина, хочби як високо природою винівувана, може бути всесторонно розвинена. Навіть і найсильніша людина не все може мати на увазі та передбачувати всі можливі ситуації. А вже найтяжче пізнати характер людей, з котрими або серед котрих та для котрих працюємо. Отже як станеться якомусь народньому робітникові якась шкода, головно така, яка нераз позбавляє його пристановища при праці, тоді така одиниця повинна мати право відклику до когось.

Хтож то є тим „хтось"?

Прилюдна опінія все повинна заступати місце громадянського суду, як нема правильного народнього форуму. Прилюдна опінія може бути слаба, але не треба її виключати. Як її нема, то треба змагати до того, щоб її створити. Створимо її через впоювання переконання, що нарід мусить стояти за справедливість. Бо як прийде до цього, що пошкодована, чи може й „покривджена" людина втратить віру в справедливість своєї суспільности, тоді вона втратить віру в ідеал. Бо — буде така одиниця розумувати — для кого тут працювати? І тоді їй хіба остається дорога шукання самопомочи. А із самопомочи виросте бажання творення ватаги для відплати. А як друга сторона, тобто та, що наносить шкоду, схоче таксамо бути впертою і собі зорганізує ватагу, тоді повстане дика боротьба ватаг із затраченням вищої ідеї.

І саме часи такої боротьби, дикої боротьби, мали ми нагоду переживати кількома наворотами. Тому, що я маю право зараховувати себе до тієї української громади, що таке переживала, почуваюся теж до обовязку дбати, щоб набудуче таку дику боротьбу виключити. Лише в упорядкуванім громадянстві можна працювати правильно для вищої справи. Колиж нема відносин упорядкованих, треба працювати над заведенням якогось правного стану. А хто працює над заведенням правного стану серед громадянства, повинен мати підтримку інших освічених громадян, що теж голосять високі національні чи всеілюдські ідеали.

Д-р Семен Демидчук,
Ню Йорк, Н. Й.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ШІКАҐО, ІЛЛ.

Концерт Українського Національного Хору „Думка" з Дітройту.

Отсим повідомляємо українське громадянство міста Шікаґо й околиці, що Український Національний Хор „Думка", під проводом п. Івана Атаманця, постановив відвідати шікаґовську українську громаду в неділю, дня 17. травня і дати там концерт в авдиторії „Шопін Скул". Дохід піде на копію бюсту Тараса Шевченка, що знаходиться в Дітройтськім Музеї. Ця копія є вже виконана самим артистом п. Олександром Архипенком, творцем оригіналу, і є призначена як дар від заморських українців для Музею Наукового Товариства імени Шевченка у Львові.

Хор „Думка", котрий проводив першою збіркою, а тепер взявся провести ще й другу, щоб покрити кошти виготовлення бюсту, одержав від дітройтських українців щиру поміч. Але бракує ще деяка сума, щоб покрити видатки, получені з бюстом Шевченка, що призначений для Рідного Краю.

Треба зазначити, що ініціятива до зроблення дару з бюсту для Музею у Львові вийшла від д-ра Л. Мишуги, зараз після того, як хор „Думка" замовив бюст Т. Шевченка для Дітройтського Музею. Хор ініціятиву приняв і зачав збірку на ту ціль, а до помочі стали йому дітройтські товариства, поодинокі громадяни, як теж д-р Мишуга з Джерзі Сіти, котрий зібрав і передав на цю ціль $300.

З приходом хору „Думка" до Шікаґо дітройтське громадянство передає щирий привіт шікаґовській громаді, та має надію, що українська громада міста Шікаґа щиро привітає цих громадянських працівників, що десять років працюють на американській землі для слави рідної культури та для допомоги українським установам в ріднім краю. Хор „Думка" прибуде до Шікаґа в суботу, 16. травня, а концерт відбудеться в неділю пополудні.

Теодор Зарембський.

АНСОНІЯ, КОНН.

Спільна вечеря.

В неділю, 3. травня, українці, американські горожани, обходили 14-літню річницю заснування Українського Горожанського Клюбу в Ансонії спільною вечерою. Серед запрошених гостей був також о. О. Ротко, парох Ансонії.

Предсідник Клюбу, гром. Яр. Короташ, привитав членів і гостей гарною промовою. Потім він попросив о. Ротка поблагословити присутніх та гарно прибрані і наповнені столи. На провідника цього вечора покликано гром. В. Шурана.

В. Шуран коротким словами пояснив людям значіння горожанських клюбів і навів причини, чому то ми, українці, повинні бути американськими горожанами і належати до таких клюбів. На жаль, — він говорив — чомусь в Ансонії того нема, хоч ансонійська українська громада така велика! Чомуж воно так? Мабуть тому, що наші українці не звикли брати чинної участи в суспільнім житті; вони не звикли бути господарями, а звикли служити чужим і ховатися їх волі. Деколи вони навіть не люблять того, що своє, українське, а волять себе називати москалями, русинами, і то твердими, то знову рутенцями, а навіть поляками, а назви „українець", „Україна" ненавидять.

Промову добр. Шурана присутні нагородили рясними оплесками. Потім забрав слово о. Ротко, й підтвердивши те, що сказав попередній бесідник, закликав українців до єдности і солідарности, як також напоминав старших, щоб виховували молодь в українським дусі.

Далі були покликані до слова гості і предсідники ріжних організацій, як С. Глива, П. Крупа, Іван Шуран, Марія Шуран, предсідниця Союзу Українок в Ансонії, Н. Кулявець, О. Мерещак, який є членом-основником цього Клюбу, В. Вавро, Гр. Патинок, Агафія Бундзяк, відома наша українська патріотка. Та остання сказала: „Всі ви красно говорите і представляєте американські справи, але ніхто з вас не згадав про рідний край, що кривавиться в пазурах ляхів і москалів, та просить нас допомоги. Тому клику і прошу вас всіх: дайте, що хто може, на поміч рідному краєві, на політичних вязнів і Рідну Школу, яка потребує помочі. Від себе складаю 5 долярів".

Опісля забрав ще слово гром. В. Калина, але з огляду на пізну пору він не розводився довго, тільки попросив присутних, щоби пішли слідом громадянки Бундзяк і зложили кождий, що може. Він попросив громадянку Флоріґен, щоб занялася збіркою. На її руки зложили: А. Бундзяк $5, А. Зборівська $2; по $1: В. Калина, В. Шуран, О. Мерещак, Г. Патинок, І. Разіс, А. Концевич, П. Крупа, о. Ротко, п. Геріяк; по 50 цнт.: Я. Короташ, В. Вавро, Д. Думерецький, Т. Кулявець, Катерина Шинґера, С. Глива, Б. Мирон, Ю. Лесів, Рубас, М. Горбовий, Олена Патуляк, К. Марущак, С. Глива і Ґандзя; по 25 центів: І. Рогач, Катерина Шуран, А. Зиновяк, М. Марущак, Глива, Геріяк, Гричаковський, Херовська, В. Данусяк, дрібними датками 90 центів. Разом $26.16, котрі вислано через Обєднання по половині на Рідну Школу і політичних вязнів.

По збірці почала грати музика і пішла забава, що тягнулася до півночі.

В. Калина, писар.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ.

ЕМБРИДЖ, ПА.

На визвольну боротьбу.

На свяченім, влаштованім укр. прав. парохією, гості зложили на заклик гром. І. Гося $6.42, які вислано до Обєднання з призначенням на бойову акцію.

Присутній.

АЛЕНТАВН, ПА.

На просвітні цілі для Лемківщини.

Алентавнська громада ніколи не лишається позаду, але жертвує на народні цілі, скільки може. Наш громадянин Василь Гришко дістав поклик від Організації Оборони Лемківщини, щоби він постарався вислати колядників для заколядування жертв на просвітні цілі для українців на Лемківщині. Одначе крім колядників на всякі місцеві треби — наш відділ 23 ОДВУ пішов по коляді на визвольну боротьбу, і не можливо було послати більше колядників, бо люди вичерпалися з грошей. Натомісць заряджено збірку в церкві, де по промові о. Д. Сенети зібрано $7.25, а наш відділ 23 ОДВУ доложив зі своєї каси $12.75. Разом вислано $20 до п. Івана Борисевича, касієра Оборони Лемківщини.

За відділ 32 ОДВУ: **Антін Максимяк,** предс.; **Роман Бойко,** касієр; **Володимир Пипюк,** секр.

ЯК ПРАЦЮЄ СОЮЗ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ В ХАРБІНІ

Як відбулося зединення.

На обєднанім засіданні Управ двох спілок української молоді в Харбіні м. р. було рішено обєднати їх в одну організацію, щоб тим посилити нетільки їх кількісний склад, а також зберегти її культурні сили.

Таким шляхом зложено й нову управу, до якої увійшли такі особи: голова Ф. Богдан, заступник голови Володимир Яхно, секретар Василь Федоренко, скарбник Марія Кобзій і член управи Олекса Лущенко.

Нова управа енергійно взялася за працю і 6. липня м. р. влаштувала сходини для всіх членів та їх друзів, на котрі запрошено представників таких організацій: „Секції молодого клюбу „Прометей", Спілки грузинської молоді, спілки турко-татарської молоді „Ідель Урала", Т-ва „Просвіта", Т-ва „Січ", часопису „Манджурський Вістник", „Спілки українських емігрантів", „Української Громади" та Ради УНКольонії.

Парох Св. Покровської церкви, о. М. Труфанов, відправив молебень, відспівано український національний гимн і почалася офіційна частина сходин, де представники організацій виступали з промовами з нагоди обєднання двох спілок.

Дня 7. липня м. р. піднято український прапор на винайманій домівці СУМ-у. Рівночасно засновано фінансову комісію для зібрання засобів на покриття витрат організації, почато улаштовування ріжнородніх вечерків.

Культурно-освітня праця.

Недавно СУМ увійшов у порозуміння з управою Т-ва „Просвіта" про спільне провадження культурно-освітньої діяльности. Молодь має відвідувати четвергові зібрання товариств та приймати участь в викладах, рефератах та дискусіях, наладнуючи таким способом звязок із просвітньою роботою.

СУМ бере також участь у співпраці з молоддю дружніх народів через клюб „Прометей", для чого вже проведено було раніш багато викладів. Вони познайомили молодь з життям як своєї так і дружніх націй. Треба ту працю ще більш поширити й так поволі підготовлювати молодь до активної співпраці в справах боротьби за незалежність народів „Прометею".

СУМ хоче організувати читальню, де молоді члени змоглиб користуватися газетами, книжками та іншими інформаціями. Відкриття читальні залежить сьогодні вже не від самої організації, бо в цьому вона мусить дістати підтримку з боку Ради УНКольонії і від Т-ва „Просвіта", як спеціяльної освітнього характеру організації.

Пресовий фонд.

З метою поширення та ведення вже започаткованої видавничої діяльности заснував СУМ пресовий фонд. Молодь якнайбільше потребує для успішного ведення своєї діяльности засобів для пропаганди, без якої не можна ширити української ідеї серед молодших у Харбіні і поза його межами. Вже започаткований пресовий фонд дав можливість видати перше число неперіодичного видання „Молодий Українець", що вийшло при кінці вересня. Вирішено також видати окрему книжечку-підручник політичного характеру для молоді.

Звязки.

Управа СУМ-а робить заходи, щоб звязатися з іншими українськими організаціями молоді за кордоном і таким шляхом знайти не тільки моральну підтримку свого змагань та праці, але також знайти й матеріяли для улегчення своєї праці, користуючись практикою вже давно існуючих організацій української молоді.

КОМУНІКАТ ОБОРОНИ ЛЕМКІВЩИНИ В СПРАВІ КОНГРЕСУ.

В першім нашім комунікаті було подано, що Головна Управа Організації Оборони Лемківщини рішила на своїм засіданні дня 2-го лютого ц. р. скликати до міста Філядельфії на день 30-го травня ц. р. Перший Лемківський Конгрес в Америці. Отсим спростовуємо реченець, а саме з огляду на ріжні перешкоди, які заходять у тім дні, і наради Конгресу переносимо на день 6-го червня б. р.

В Конгресі тім повинні взяти обовязково участь представники всіх комітетів чи відділів Оборони Лемківщини. Крім цього запрошуємо окремо представників інших українських організацій, які з нами симпатизують, та яким справа ратування Лемківщини не є чужа, як також поодиноких громадян, які в нашій організації ще не стоять, та інтересуються нею.

Конгрес має за ціль: 1) сціпити та скріпити нашу організацію, надаючи їй правильні форми, 2) заінтересувати ширші круги громадянства нашою акцією та долею Лемківщини, 3) вирішити відповідні напрямні нашої акції проти всяких баламутів, які замісць помагати нашій національній справі шкодять нам та не позволяють обєднати всіх лемків на еміграції в одну організацію, оперту на здорових, національних засадах, 4) вкінці скріпити допомогову акцію Старому Краєві, чи кажучи точніше, його вужчій частині, найбільше занедбаній Лемківщині, щоб і вона — та ближча наша батьківщина — могла збудитися з вікового сну та занятися відповідне місце в боротьбі українського народа проти наїзників.

Програма Конгресу поділена на дві части: 1) Перша часть ретроспективна, в якій головні урядники здадуть звіт зі своєї дотеперішньої праці, а делєгати будуть мати змогу провірити ту працю та переконатись, що зроблено до цього часу. 2) Друга часть це пляни на будуче, в якій делєгати переведуть відповідні ухвали для скріплення організації. В тій частині будуть: а) виголошені відповідні відчити і промови; б) ухвалення відповідних резолюцій, в яких зясуємо своє становище і засади; в) приняття статута для організації; г) вибір нового уряду; ґ) всякі вільні внески та ухвали.

Супроти цього, що Конгрес цей матиме велике значіння для нашої організації, та що є він свого роду історичним, бо першим в історії лемківської еміграції в Америці, не сміє бути ані одного відділу чи комітету Оборони Лемківщини, який не вислав би свого бодай одного представника на цей Конгрес. В тій ціли просимо негайно: 1) скликати своє засідання в тій справі та прочитати всім членам обіжник, який розсилаємо до всіх відділів; 2) вибрати одного або більше делєгатів на Конгрес; 3) постаратись для них про гроші на подорож (точніші вказівки до цього в обіжнику); 4) приготовити для делєгата звіт з праці, а коли не було жадної, подати бодай свої заввагги про вигляди на будучу працю.

Наради розпічнуться точно в годині 10-тій рано, 6-го червня ц. р. в Народнім Домі при Норт Френклин Стріт, Філядельфія, Па. Закінчаться цього самого дня вечором.

Ширша програма Конгресу буде подана пізніше в українських часописах.

За Головну Управу Організації Оборони Лемківщини:

Василь Левчик, голова;
Андрій Смит, секретар.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО ПОТЕРПІЛИМ ВІД ПОВЕНІ.

Бейон, Н. Дж. — Союз Українок $5.

Джерзі Сіті, Н. Дж. — Український Червоний Хрест відділ 28 ОДВУ пішов за поликом Обєднання і Централі Укр. Червоного Хреста та занявся збіркою річей, а також грошей для потерпілих від повени. Члениці У. Ч. Х. збирали річи по хатах. Багато труду доложили до цеї збірки пані М. Трусевич і К. Кулич.

Знов уряд Центрального Комітету, а головно пан М. Мельниченко старався бути майже кожного вечора в Укр. Народнім Домі та відбирати річи, які люди самі приносили. Також члениці Червоного Хреста помагали і в тій роботі. Зібрано понад 35 мішків одягу (черевиків, убрань, плащів і т. ін.), які вислано до громад, що потерпіли від повени.

Крім річей громадяни склали також і грошеві жертви.

І так жертвували: Ю. Левицька $2; по $1: В. Каричак, Є. Волошин, А. Коблин, М. Атаманюк, П. Чопик, А. Ярмола, Т. Журавецька, К. Нечена, д-р Н. Востросаблін, о. Адамяк, К. Цан, І. Пильо, А. Гребіняк, А. Пильо, Т. Якимчук, П. Мелень, П. Світницький, Й. Жарський, М. Кавочка, І. Стиранка, Е. Хоміньска; по 50 ц.: П. Равлінко, М. Перхун, Е. Дмитрів, М. Варіянка, П. Бековська, М. Тхір, А. Креф, В. Черепака, П. Фурка, М. Лящок, М. Пельо, А. Процик, Т. Кирчів, А. Турчинська, А. Шмілій, Е. Лазарко, К. Оленкавсько; по 25 ц.: Р. Мельник, П. Курило, К. Фурка, Е. Хомин, О. Колісник, Е. Хитрин, П. Світлик. Разом зібрано $34.07, з того заплачено за висилку річей $13.95, а остальну суму $20.12 вислано до Обєднання.

Збіркою грошей занялись: Евдокія Волошин, Юстина Левицька, Катерина Коблен і Анна Кулич.

Бостон, Масс. — При відправі панахиди за душу Батька Тараса о. Й. Желіхівський попросив присутніх за жертву для повеняних, як теж візвав, щоб з кожної дільниці вибрати по 2 колектори, щоб пішли хата від хати та зібрали більшу суму грошей. Та в нас є кому багато кричати, але щось доброго зробити то немає кому.

Я також просив кількох наших громадян, щоби взяли участь в збірці по дільницях, та також мене не послухали. То я пішов разом з гром. Семеном Кучером по колекті, щоб зібрати дещо на поміч нещасним. При панахиді зібрано $5.93. Запорозька Січ висигнувала з каси $5; гром. Дмитро Пащак $5 (це звичайний робітник), а по $1 жертвували: К. Гринюк, Й. Свідзінський, І. Бджиза, М. Майданий, І. Шум, Й. Начас, І. Бензел, І. Бодяк, Михайлина Тодощук, Г. Крикливець, С. Бойко, С. Шафранська (дочка Гната), Д. Сімінський, П. Боднар, С. Кучер, П. Мораз, Й. Берберлицький; по 50 ц.: М. Парфонюк, Л. Ковердович, Д. Лящук, Г. Петрейко, К. Лінціцька. Разом $35.43. Вислано через Обєднання $35.25, а пересилка 18 ц.

Йосиф Бербилицький.

Нюарк, Н. Дж. В часі Великодніх Свят зібрано в укр. кат. церкві св. Івана Хрестителя на допомогу повенянам $250, з чого переслано $150 через Обєднання.

Жертвували: о. М. Данилович $11.; по $1: М. Шумейко, П. Романишин, М. Лучкович, В. Настюк, В. Пастух, В. Васильків, Ст. Стойко, С. Клапій, М. Куницький, С. Рудий, д-р Тулігłович, С. Карпа, М. Кізлик, М. Миргас, І. Лисак, В. Костів, М. Козяр, М. Бінер, М. Бачинська, Дух, Сакач, Ровецька, П. Довжинська, А. Пастух, І. Гинда, В. Добущак, Г. Нагірний, О. Хишій, Н. Мирош; по 50 ц.: І. Дибайло, О. Драч, М. Лисик, М. Брунька, Г. Ліба, М. Мирош, А. Сташишин, І. Сторожук, К. Павлусь, М. Лабіш, Пилипишин, Сурма, Бучак, М. Хома, П. Котюк, А. Наливана, А. Гладун, А. Кіт, М. Самчич, М. Коваль, М. Гальків, А. Атаманчук. Решта дрібними.

За церковний комітет:
о. М. Данилович, М. Шумейко.

ЖАРТИ.

Зрозуміла.

Лікар радить пацієнтці:

— Мусите, пані, більше пробувати на свіжім воздусі, купатися в зимній воді і тепло вбиратися.

Жінка вертається домів і каже чоловікові:

— Лікар казав мені багато подорожувати автом, їхати до морських купелів і купити лиса на шию.

Зловив за слово.

Малий Івась уже відразу на першу лекцію прийшов запізно і сів без оправдання на своєму місці. На питання вчителя, чому він спізнився, відповідає:

— Мій батько сказав, що на науку ніколи не є запізно.

В школі.

Учителька пояснює: Анонімова людина, не така, що хоче лишитися невідома...

На салі сміх.

— Хто це сміявся?

— Анонімова людина — чути відповідь.

Хто винен?

Директор К. вернувся з відпустки і не може знайти своєї папіросниці. Звертається до жінки:

— Не пригадуєш собі, де я подів свої папіроски?

— Ні.

— Жахливе, яку ті жінки мають коротку память!...

Як розуміти?

Ветеринар: Хлопче, що сталося, що ти так задихався?

Хлопець: Пане докторе! Ходіть скоро до мого батька, бо свиня не може нічого їсти.

Розмова.

— Що чувати, Мошку?

— Зле, я збанкротував.

— Ну, але ти жонатий!

— І що з того?

— Ну, то ти певно переписав усе на жінку.

— Ні.

— Ну, то на діти.

— Ні.

— То може ти заховав майно дочці на посаг?

— Також ні.

— Слухай, Мошку! Чому ти відразу не говориш: ти не збанкротував, ти є зруйнований!!...

На вулиці.

— Бачиш, там іде Гадринчук.

— Не терплю його — він людоїд!

— Ради Бога! що ти кажеш?

— Так — він учора казав мені, що на обід матиме тещу!

БЛИЗНЯТА ТАРЗАНА.

(2)

Проникливий боєвий крик Тарзана повторився кілька разів і покотився грізним відгомоном по горах. Зараз по тім, наче в магічний спосіб, почали висуватися з лісів чорні воїни. Це були Вазіри, вірні воїни Пана Джунглів, готові боротись і вмирати за свого улюбленого вождя.

Тарзан заговорив до їх ватажка Мувіра, вказуючи пальцем на післанця, що клячав перед ним: „Він приносить новину, що якесь чуже племя наїхало село Кудамо і вкрало пять дівчат. Ті, що сміють наїздити країну Тарзана, мусять почути залізну руку його справедливости".

Коли Вазіри ступали за ним в напрямі нетрів, Тарзан звернувся до Мувіра: „Коли наша праця буде скінчена, я мушу спішити до залізничого шляху. Тамтуди переїжджатимуть два молоді хлопці, яких я мушу за всяку ціну зустріти. Вони не обзнайомлені з Африкою і в цьому міститься небезпека".

В цю хвилину післанець зі села Кудамо, що був занадто змучений, щоб іти за ними, закричав: „Стережися, о Великий Буана, чужі наїзники погані люди. Я добре бачив їх жорстокі зуби. Вони навіть їдять мясо людей". Тарзан, хоч чув його слова, не звертав на них уваги. Його очі горіли і він приспішав ходу.